

В.СУХОМЛИНСЬКИЙ ПРО ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ ЧЕРЕЗ ВИХОВАННЯ ДУШІ

У статті висвітлено актуальність освітянської спадщини вченого-педагога В.О.Сухомлинського через його особливий підхід до принципів трудового навчання. Виховання у дітей духовності та людяності через поєднання труду і морального, розумового, естетичного виховання.

Ключові слова: *вихователь, педагог, спадщина, трудове виховання.*

У педагогічній науці існує думка, що погляди В.Сухомлинського випереджали свій час. Вони відрізнялися щирістю, гуманізмом, істиною любов'ю до дітей. Оскільки формування духовного світу дітей, духовності як провідної якості особистості, сьогодні стоїть у центрі уваги педагогів, вихователів, учителів, саме тому творча спадщина видатного педагога є надзвичайно актуальною, і серед призму сьогодення лунає як заповіт для широкого педагогічного загалу.

Надзвичайно багатий духовно, Василь Олександрович прагнув, насамперед, розвинути духовність у вихованцях, посіяти зерно доброти, „розкрити моральну сторону кожної праці, переконати вихованців, що найважливіше значення в житті людини має не те ким вона стане, а якою вона стане. Педагог був переконаний, що головною суттю життя та виховання є становлення Людини. „Виховуй в собі Людину – ось що найголовніше. Інженером можна стати за 5 років, вчитися на людину необхідно все життя. Виховуй в собі людську душу”, – так писав Василь Олександрович в „Листах до сина: Мудрість батьківської любові”. Саме через складові духовного розвитку дитини Василь Олександрович розглядав і трудове виховання через працю учнів в усій її різноманітності.

Так у Павлиській середній школі розвивав ідеї гуманізму, доброзичливого ставлення до дітей, навчання без примусу, виховання без покарання, виховання трудових цінностей, співпраця дітей та дорослих. Творча праця та моральна свобода, можливість вибору вчинку, лінії поведінки, образу життя та прийняття відповідальності за свій вибір – це

далеко не повний перелік засад, на яких базувався гуманістичний підхід В.Сухомлинського до трудового виховання.

У багатогранній педагогічній спадщині В.Сухомлинського трудове виховання шкільної молоді займає одне з центральних місць. Він розглядав працю як складову частину виховання. „Немає і бути не може виховання поза працею і без праці, тому що без праці в усій її складності й багатогранності людини не можна виховувати”, – писав В.Сухомлинський [2, т.5, 572]. Педагог вважав працю невід’ємною частиною всебічного розвитку особистості: „Не може бути й мови про всебічний розвиток, коли людина не знає радості праці” [2, т.5, 152]. Систему трудового виховання педагог розглядав у тісному зв’язку з моральним, розумовим і естетичним вихованням. „У прагненні до єдності праці й усього духовного складу особистості, – доводив В.Сухомлинський, – невичерпне джерело... працьовитості, любові не до праці взагалі, а до праці, яка звеличує людину” [2, т.1, 216].

В.Сухомлинський вперше в історії вітчизняної педагогіки сформулював 12 принципів трудового виховання, чим, безумовно, збагатив педагогічну науку. Ось ці принципи: єдність трудової культури і загального розвитку – морального, розумового, естетичного, фізичного; розкриття вияв, розвиток індивідуальності в праці; висока моральна сутність праці, її суспільно корисна спрямованість; раннє залучення до продуктивної праці; різноманітність видів праці; постійність, безперервність праці; риси продуктивної праці дорослих у дитячій праці; посиленість дитячої праці; наступність змісту трудової діяльності, умінь і навичок; творчий характер продуктивної праці, поєднання зусиль розуму і рук; загальний характер продуктивної праці; єдність праці і багатогранного духовного життя [2, т.4, 301-309].

У результаті багаторічних спостережень за процесом трудового виховання учнів вчений-педагог дійшов висновку, що найсильніший виховний вплив на дітей справляє праця, яка має багато спільного з продуктивною працею дорослих. У Павлівській школі, наприклад, робота

організовувалась так, що був постійний рух учнів від успіхів у праці дитячій – до майстерності, що характеризує працю дорослих. А урізноманітнення видів праці не тільки відповідає природі дитини – прагненню до змін, – а й сприяє кращій підготовці учнів до свідомого вибору професії. В.Сухомлинський стверджував: „Чим різноманітнішою була праця дітей у роки отроцтва і ранньої юності, тим свідоміше юнак, дівчина вибирають спеціальність, тим яскравіше розкриваються їхні індивідуальні нахили” [2, т. 4, 305]. Разом з тим різноманітна діяльність дітей сприяє всебічному розвитку особистості, збагачує її духовне життя.

Отже основною, магістральною ідеєю доробку В.Сухомлинського є думка про працю як основу всебічного, гармонійного розвитку особистості. Сучасні педагоги високо оцінюють можливості використання педагогічної спадщини В.Сухомлинського в національній системі освіти: „...можна сказати, що в творах В.О.Сухомлинського наша держава Україна одержала прекрасну освітянську спадщину, яка здатна живити нашу практику на національному ґрунті” [1, 117]. Його ідеї значно збагатили педагогічну науку 1960-1970-х років і не втратили своєї актуальності сьогодні.

Mazurenko S.G.

V.SUHOMLINSKYJ ABOUT LABOR EDUCATION THROUGH BREEDING OF SOUL

Article is dedicated to actualization of educational practice and heritage of scientist and teacher V.Suhomlinskij through his special approach to the principles of labor education. Breeding sacred sense and humanism through the uniting of labor and moral, intellectual and art education.

Key words: *tutor, teacher, heritage, labor education.*

Література

1. Ангелуца Н., Ткаченко І. Вирішення проблем підготовки молоді до життя у творчій і практичній діяльності В.О.Сухомлинського // Тези міжнар. конф. „Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського і розбудова національної освіти”. Кіровоград. - 1993. - С. 115-117.
2. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5-ти т. - К.: Радянська школа. 1977. т. 5. - 572.